

SLOVVENIJA.

List 33.

V torek 24. Maliga travna

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačnje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraha še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Nova ustava in Judje.

(Dalje.)

Zastojno je tedaj zdaj vse besedovanje; nova ustava je židofam enake predpravitice podelila, in vpraša se le, ako bi židof v resnici za našo deželo škodljivi bili, kako se bomo ravnanje morali, da bomo to škodo po možnosti odvernili.

Židof je tergovec (kupčevavec), zemle obdelovati on noče, torej je tud ne ljubi, dobiček on išče pri vsemu kar dela, z drugim narodom se on ne vzajemi, svoj narod čez vse ljubi, pri temu je on marliv in trezen — Slavjan je kmetovavec, zemlo on že od nekdanj obdelava, torej pa tud svoj dom iz serca ljubi; zemlja mu rada rodi, torej pa tud on svoj trud in svoje žule kmalo pozabi, in kar pridela, da tud drugim vžiti, on je daroviten in gostiven proti vsem narodom; pri temu je rad vesel in lahkinih misel, torej pa tud pre malo marliv. Potemtakim sta si te dva naroda v značaju ravno nasproti, samu v temu sta si enaka, da sta se dozda oba zatirala, in povsodi, kjer te dva naroda skup živita, je Slavjan pod košam. To je gola resnica, ni mi treba izgledov napeljavati. Z tem pa ni rečeno, da je sam židof tega kriv, ampak jaz rečem da nekaj sam Slavjan, nar več pa star jarm, kter je kmetovavca dosedaj težil.

Ozrimo se sadaj na Slovence in seer štajerske Slovence. Štajerski Slovenec je obdaran od milega Boga z mnogim nar lepšim in čednejšim darom: on ima bistro in umno glavo, vsmileno in rahlo serce, zmiram je pripravljen za svojo sveto vero in cesarja kripeliti; pa nekaj mu manjka, nekaj prav važnega — pre malo marliv je. Razun šrovega pridelka, kterega mu zemlja mila podeli, nima nič, kar bi prodal. To bi ne škodilo toljko, ako bi vse drugo, kar potrebuje za obleko, tud doma pridelal; alj ravno to ga nazaj deva drugim narodom, da ima od dne do dne večje potrebe, pridelk pa zmiram tisti ostane, ker se zmiram večidel zemlo tako obdeluje kakor se je od očeta in deda naučil. Slovenec se pri obdelovanju zemlje še zmiram stare šege derži, pri obleki se pa po novih modah suče. Naši deda so nosili sukne domačiga pridelka; ovca in oven dala sta mu vovno, ktero so žene, — hčeri in dekle po zimi predle; predilo je sam pridelal, imel je hlače pertene. Če si je ravno klobuk kupiti moral, pa ta klobuk je dva roda preterpel; v delavnikih hodil je v brezovih coklah; ko je pa o božiču živino zaklal, dal je kožo v stroj, da je imel za nedelo usnjate čevle. Bila je pri ženitvah nar imenitnejša jed pšenata kaša in štrukel; ni on poznal ne kofeta ne punša, ruma ne kakega drugega gruma; vino je pa vselej rad pil, tode dobro je bilo domače v pisani majoliki, ni se oziral po okajenih buteljah.

Tako je bilo nekdanj. Alj nihče ne sme misliti da jaz vse stare šege hvaliti hočem, Bog ne daj! dobro spoznam da so stare šege mnogo napčenega imele; dobro vem da se šege spremenjujejo z rodmi vred; ne bom ne hvalil brezovih cokel tud ne klobukov z širokimi okraji, ampak vsak pameten naj sodi, alj smo sedaj pri boljšim od naših dedov. Ozrimo se na sadašnji čas.

Nima sadaj Slovenec razun srajce in včasi hlače ne ene niti domačega pridelka na životu.

Vprašajmo da zakaj ne? — Odgovoril bo, da mu obleka dražje hodi, če si jo doma pripravi, kakor če jo kupi. — Zna to resnica biti, alj kako dolgo pa terpijo te pisane cunje? V gojzd se ne sme z njimi prikazati. Pa naj že bo to, — res je da se obleka za majhno ceno dobi. Alj vprašati moram kaj pa dela kmetijska družina po zimi? — dekle vem da nekaj predejo in svinje redijo; pa hlapci po zimi le pre radi praznujejo. Kadar živino oskerbi se okolj peči poslanja. Mnogo pri kmetijstvu prav potrebno orodje je popraviti, mnogo je treba narediti, so grablje, vile itd. — pa kdo bo kaj takega sam narejal — sej se na somnju prav dober kup dobi. Bogme da imamo tako vraglive ljudi vmed nami, da bi se izjokal nad njimi. Kdo bi verjel, da je v nekemu kraju hlapec, ko se mu je ročnik pri gnojnih vilah zlomil, mlado zasajeno črešno posekal in je vile nasadil?

Hvala Bogu da še imamo precej veliko število prizadevljivih kmetov, kterim moje besede niso namenjene, ako ravno nečimernost zlo zlo po naši lepi deželi vlada.

(Konec sledi.)

Slavjani.

(Dalje.)

Nada, ktera smo v Poljake v prvi epohi njihoviga razvitja postavili, nas je nekaj razveselila, nekaj tudi vkanila. Poljaki kot svobodoljubni narod so se vpirali absolutizmu svojih kraljev, kterih moč so z raznimi napravami kratiti skušali. Tako je Vladislav, oslanjajoč se na podporo svojiga rojaka nemškega cesarja, hotel feudalizem na Poljsko vpeljati, k komur ga je narbolj nagovarjala njegova žena ponosna Nemka, ktera tega slavjanskiga nerada, kakor je rekla, prestati ni mogla.

Ali mu je slaba sreča bila. Poljaki ne terpeče feudalizma, so pregnali kralja in ženo njegovo, ki sta oba na Nemško vtekla. Ravno to je hotel izpeljati brat njegov Miečislav. Ali vidši izgled brata svojiga se ni hotel poslužiti sile, ter je bil nakanil z lepo Poljake omamiti in jim dopovedati blaženstvo absolutne kraljeve oblasti: ali velikaši in plemiči poljski se niso pustili vklemiti v jarem absolutizma, in tako ni bilo mesta na Poljskim za samovoljnost in v tem obstoji slava, ki ne bode otamnela, dokler bo svet. Ali kakor se skrajnosti (Extrem) zadevajo, plemiči so od vzeli kralju oblast, se je sami polastili in revne podložnike tako nemilo gnetli, kakor zdaj bosanski spahie z rajo delajo. In to je njih narveči greh, ki jih je na zadnje tudi pogubil. Ko je tako gerdi aristokratizem ne le Poljski, ampak od Poljakov naprej tud drugim Slavjanom pretil, se vsede na prestol mož bistriga uma, blaziga serca in krepkiga ramena, ki je, deržaje se keršanske na ljubezni, poterpljenju osnovane politike, slavjanstvo pogube otel. Ta mož je bil Vladislav Jagiello knez litvanski. Pervo njegovo slavno delo je bilo zedinjenje Litve z Poljskim in če prav je to zlo težavno bilo zavoljo raznih naprav tam absolutnih, tukej aristokratiških, je modra politika Jagiellona z ljubeznivim nagovarjanjem in z netrudičivim poterpljenjem poravnati znala tako, da se je Litva brez kaplje kervi z Poljskim stopila. —

Ker je Vladislav vidil nered, kteriga je prevelika moč plemičev roditi morala, je skušal z lepim načinom to moč prikrajšati, kar se mu je tudi srečno podalo tako da so ga plemiči kot svojiga očeta spoštovali in ljubili, in to je velika zasluga, ker je z tem osvobodil Poljsko deželo za kaki čas od absolutizma, ki ji je z pogubo žugal. —

Z stopljenjem Litve z Poljskim so bili križaki pruski vso moč na severju zgubili, ker so preobernjenje Litvanov Poljaki na-se vzeli. To se je križanam žal zdelo ter so povzdignili na orožje vse nemške vladarje proti Poljakam, tako da se je nabralo bilo okoli 150,000 redovne vojske. Poljaki so zbrali tisto malo regularne vojašnje, ter so vsi čez in čez na noge stopili. Ojčyzna (Domovina) to za vsakiga Poljaka čarodelno ime jih je nadahnila ker so l. 1400 med Tannenbergam in Grünwaldam vdarili na Nemce in jih potolkli tako, da jih je kakor zgodopisniki pravijo, 50,000 na borišu ostalo. To je bil smerten vdarec za Križake, ali kralj poljski ni hotel svoje zmage krivo rabiti, ter je sklenil mir s Prusi, kar jim je toliko dopadlo, da so križake kolikor jih je ostalo bilo, sami pregnali in se dragovalno Poljakam pridružili.

Malo je časa preteklo in glej Čehi, ki so v Žižku podporo svojiga življenja zgubili, so se hotli zediniti z bratji Poljaki in so za to ponudili Vladislavu česki prestol. Ali pravičen kralj deržaje se keršanstva ni hotel tolike krivice storiti Sigismundu, rekoč, da njemu gre česko kraljestvo. Tudi je še svojimu žlahtniku, litvanskemu knezu, ki je bil na Česko šel, da ga za kralja izberejo, prepovedal ta naslov nositi. —

Malo pozneje so prišli tudi Ogri do našiga Vladislava, da naj prime ogersko žezlo, kar je tudi storil z namenom, da bi Turčina, ki je Bulgare podjarmil, Serblje na Kosovim polju razbil in celimu Slavjanstvu z pogubo grozil, vničil in pokončal.

Glavna naloga jagielonske politike je bila namreč bramba keršanstva, torej svobode in omike zoper nevsmiljeniga sovražnika napredovanja in razsvetljenja.

Sin Vladislavov, razbivši Turke, je sklenil z njimi mir, ki pa nikomur od njegovih zaveznikov dopadel ni, ter so vsi terjali, da se vojska ponovi. — Kardinal Cesarini papežev poslanec, je začel nagovarjati, da se nekristjanu dana beseda prelomiti sme in tako se je kralj z zavezniki svojimi pod Varno vtaboril. Boj se začne, naša armada je bila potolčena in sam kralj pade v boju, in tako je verolomstvo zaslužno kazeno dobilo. To slišati reče gerški kralj: „Že vidim Turčina v Carigradu.“ Od tolike važnosti so bili Poljaki kot branitelji keršanstva. — Ljubezen med kraljem in narodom, ktera je dozda jagielonsko epoho tako slavno zaznamovala, se preoberne v sovražstvo s podpihovanjem ptujcev. —

Ivan Albrecht je imel pri svojim dvoru nekiga Laha z imenom Filippo Buonacorsi, priverženca machiaveloviga nauka, kteri je nagovoril kralja, da skruši plemstva moč, kar je tudi storiti nakanil, ker je v boju z Turčinam celo plemstvo pokončati hotel. To se je zaslislalo po celim kraljestvu, kralj zgubi zaupanje in pozneje umerje od žalosti. Njegov nastopnik Sigismund I. zanemari čisto jagi-

elonsko politiko zoper Turke, in ko je kralj hotel vojsko napovedati knezu vlaškemu in moldavskemu in ko narod v vojsko pokliče, se mu vpre celo niži plemstvo, od kteriga se do 150,000 okoli Lvova zbere in pri ti priliki tudi pravico glasovanja doseže. Plemstvo, po svoji dobri naravi se razide mirno, ali kraljestvo je dobilo rano, iz kterega je giniti počelo. — V ti obci zmešnjavi stopi na poljski prestol Stefan Batori, knez erdeljski, mož moder in serčen, ki je politiko jagielonsko premenil in na nekaj časa na Rusio gledati počel, de bi jo pogubil, zakaj šlo je zdaj zato, ali ima absolutna, ali pa aristokratska vlada na severni strani premagati. —

Žalostni nasledki tega, de je tudi niži plemstvo osebno pravico glasovanja doseglo, so se pokazali v tem prvem boju. Jvan IV. podkupi nekatere plemiče, ki so začeli vekati na kralja; de pripravi v pogubo Poljsko deželo, ker vojsko z mirnim carjem napravljaja. Batori je začel vojsko proti volji naroda, je razbil sovražnika, ali na zadnje od naroda zapušen — je pred kakor je blagonosne naprave v Poljsko vpeljati zamogel, izpustil svojo nevtrudno, od naroda, kteriga je čez vse ljubil, razžaljeno dušo. Če to epoho poljske zgodovine z pazljivim očesam preidemo, homo vidili, de so Poljaki, če so tudi aristokratske pravice preveč napeli, in včasih se od sovražnikov zapeljati in podkupiti dali, vendar ideo keršanstva vendno pred očmi imeli in jo tudi v politiko vpeljati se trudili vkljub celi Evropi, ki je v ajdovstvo in gerdi materializem pogreznjena bila.

Ker so Rusi z raznimi vladarji razdrobljeni bili, so skušali nekteri veliki knezi druge vladarje pregnati in Ruse pod absolutno vlado spraviti, ktero so od Normanov dobro naučili. Temu prizadetju se je vpiral narod, ali zastoj. V tistim času so se vderli Tataři na mogočniga Mscislava, so ga nabili čez in zez pri Kalki ter so neizrečeno nesrečo nad rusko deželo prinesli. — Pod jarmam teh grozovitnih in samosilnih gospodarjev ni čuda, de se je ruski narod malo po malo na absolutno vladarstvo navadil. Okolšine so tedej iz Rusov sužnje napravile in ne natora, ki je čisto slavjanska in svobodoljubna. Na konec dolge sužnosti je vstal Ivan III., ki je zlomil tatarsko moč in si je celo Rusio podvreči hotel. Ali to ste mu zlo branile dve mogočni in slavni republiki, na kteri se ni derznil siloma zaginati, temuč posluževaje se zvitosti po navadi Normanov in Tatarov je vsejal razpertijo med prebivavce tako, de ga je ena stran-ka kot svojiga podpornika v pomoč poklicala, in tako je Ivan dosegel to, de so ga cele republike za podpornika razglasile. Te politike se še dan današni derže ruski cari. — Na to pride epoha, ktere se vsaki Slavjan sramovati mora. Kervoločno vladarstvo Ivana IV. Kdor hoče na tanjko znati divjost Ivana IV. naj bere Mickievičovo prednašanje slavjansko, tam bo našel grozovine data iz ruskih pisem zajete. Mi samo toliko opomnemo, de je ta grozovitnež napravil trume strelicov, podobnih turskim Janičarjem, ki so na njegovo zapoved po ulicah nedolžne ljudi morili. Dosti bodi rečeno, de je Ivan IV. imel izučene medvede, ktere je po ulicah na gredoče spušal, in se še čez te boje široko smejal. Pokončanje Novgorodske in Pskovske republike je bilo njegovo poslednje slavno delo. — Zakaj niso Rusi vstali na noge junaške in pokončali tolikiga hudobneža? Slavjani od nekđaj svoje vladarje za očete derže, in za to vse njegove tudi nargrozovitniši zapovedi s spoštovanjem izpolnujejo. —

Pisaje od ilirske veje je treba, de razločim zgodovino hervaško od serbske. Hervati pridši v 6. stoletji pod vodstvom petero kneževskih bratov iz karpatskih stran v sedajno Hervasko, kjer so Avare premagali in razgnali, so padli zavoljo nezložnosti zdaj pod gerski zdaj pod franški jarem; pod svojimi kraljevi so se prizadjali deželo obogateti in

vterditi. Ali v politiški evropejski vagi niso imeli velike važnosti, dokler se niso pod Kolomanam z Ogersko deželo zedinili. Znamenito in častno je prizadetje Hervatov, de so branili liturgio od Ivana IV. podeljeno, proti nasilju rimskih papežev, ki so enoličnost v cerkev vpeljati hotli, in za res se je do današniga dne v senski škofi v Dalmaciji in Istrii ohranila. De se je liturgia tudi v Zagrebški škofi v ilirskim jeziku opravljala, ni dvombe, in upamo, de ne bo dolgo, ko se bo mili narodni jezik zopet v cerkvah slišal. Odkar se je Hervaska dežela s stanovitnimi pogoji z Ogersko združila pod Kolomanam, so pokazali Hervati, kaj zamorejo, in obstoj ogerskiga prestola in ustave se mora večidel le njim pripisati. Slavne so imena, z kakoršnimi se malo kteri narod ponositi zamore, naših Šubičev, Frankopanov, Oršičev, Draškovičev, Brankovičev itd. Z eno besedo, Hervati so dosegli slavno ime „antemurale Europae contra immanissimum christiani nominis hostem.“

Serblji pod vlado Nemanichev so imeli za celo 11. 12. in 13. stoletje edini izmed južnih Slavjanov neodvisno kraljestvo. Narmogočniši izmed njih vladarjev je bil Štefan Dušan, kteri je pod svojo vlado okoli raztresene Slavjane zbral, napravil mogočno cesarstvo in se razglasil za serbskiga cesarja. Tudi Serblji so mnogo kervi prelili za keršanstvo. Ko so se Turki leta 1376 vsuli s vso močjo na Carigrad, je poklical gerski kralj Nemce na pomoč, te personificirane egoiste, ali zastojn: priteče tedej k Serbam, ki so berž na boriše hiteli. — Leta 1383 pade na Kosovim Lazar in z njim pade tudi serbsko cesarstvo. Od tega časa so bili Serbi kot žoga v turskih in ogerskih rokah, kakor je temu ali unimu sreča na boju nanesla, dokler jih ni Turčin na zadnje čisto (zunej Černogorcev) pod svojo oblast spravil.

(Konec sledi.)

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

Iz seje odbora slovenskiga društva v Ljubljani 13. maliga Travnja. Poglavitni namen današnje seje je bilo posvetovanje: kako naj bi na podlagi novih društvenih postav, ki so jih presviti Cesar 17. dan Sušce začasno dali, slovensko društvo prihodnjič obstalo. Sklep odbora je bil: de naj bo društvo prihodnjič le slovstveno (literarno), in de naj se 1. razdelk postav tako le glasi:

„Namen slovenskiga društva je: obdelovanje in omikanje slovenskiga jezika, in porzidiga domovinniga slovstva (literature) in umetnosti.“

Scer smo pretresli tudi vse sledeče razdelke postav.

Odbor slovenskiga društva v Ljubljani.

Napoved veliciga zbora slovenskiga društva v Ljubljani. Postavni letni zbor slovenskiga društva, pri kterim ima po postavi tudi nova volitev predsednikov in odbornikov biti, bo 2. dan prihodnjiga veliciga Travnja ob desetih dopoldne v stanišu slovenskiga društva na St. Jakobski-mu tergu, v Virantovi hiši v prvem nadstropji. Častiti udje slovenskiga društva so tedej povabljeni, obilno priti v zbor, namenjene govore pa odboru saj en dan pred zboram oznaniti.

Odbor slovenskiga društva.

V Ljubljani 13. mal. Travnja 1849.

* V listu 30. Slovenije smo ponatisnili bili iz Novic lep sostavek, v kterim je bilo razloženo, de je pregrešno otroke v nerazumljivim jeziku svete vere učiti. Poslednje Novice prinese sledeči odgovor g. kateheta:

V poslednjim listu „Novic“ je neki šolski prijatelj svoje neprecenjene skušnje za kateheta poglavitnih in normalnih šol naznanil, in v svojim sostavku tako znanje katehetike razkazuje, de se na prvi pogled vidi, de mora ta en častiti duhoven gospod biti, in po

njegovi skušeni učenosti soditi, je gotovo kdaj kakor katehet mladost osrečoval ali jo pa še osrečuje.

Pač škoda! de si je toliki modrijan ilirski gerb ☼ kakor šemo na obraz obesel; namest de bi nam bil svoje slavno ime razodel, in nam tako priložnost dal, iz močniga studenca njegove skušnje in učenosti zajemati. ¹⁾ Kader bodo šolske svetvavce volili, naj „Novice“, ²⁾ nikar ne pozabijo, tega moža posebno priporočiti, ³⁾ take bistroumnosti bi ne bilo mogoče nadomestiti. Kakor hitro namreč častiti gospod prebere pismo svojiga prijatla, in najde, de so častiljive gospe nune in gosp. katehet v Luki le slovensko spraševali, že tudi za gotovo ve, de v poglavitnih in posebno v naših normalnih šolah kateheti mladost le v ptujim, nerazumljivim jeziku keršanske resnice uče. ⁴⁾

Kaj ne, častiti gospod! taki kateheti so gerdi nemškutarji, kterim je nemčija dražji, kakor pa sreča blage mladosti? ⁵⁾

Ali mar res mislite, de imate le Vi in nekteri ultra ⁶⁾ Sloveni občutljivo serce in ljubezen do mladosti? Ali mar res verjamete, kar bi radi, de bi svet verjel, de ga ni ne v poglavitnih, ne v normalnih šolah kateheta, kteri bi ne (sic!) vedil presoditi, koliko je mladosti mogoče storiti, in kaj je za-njo potrebno in koristno? Ali mar res mislite in verjamete de naprejpostavljeni šol in cela vlada res tako brez vse vesti delajo, de take napake zapovedujejo, alj pa saj terpe?

Častiti gospod, Vi razkazujete po tem takim ali veliko nevednost, ali pa hudobno voljo; oboje ni — ako ste — duhovnu nič pristojno. ⁷⁾

Pridite gospod! k našim šolskim spraševanjem, če Vam je drago, in vidili bote, kako naši mladenči, ne le to, kar ste jih za gradam čivkati slišali, ampak tudi to, kar se jim še zraven h katekizmu pove, v nerazumljivim ⁸⁾ jeziku tako gladko ⁹⁾ pripovedujejo, de bote Vi in tavžent Vaših prič omolknili. Sicer pa ne išemo Vaše hvale, ne bojimo se Vaše graje, dokler spoštujemo in spolnujemo dolžnost in postave. A. Reš.

¹⁾ Modra glava ne praša po imenu pisaveca, temuč le potem, kaj in kako je pisano; po imenu barajo tisti, ki so vajeni jurare in verba magistri. V časopisih sploh ni navada podpisovati se. Vred.

²⁾ Kar mi gospoda ☼ poznamo, bi bil gotovo vredin ud šolskiga svetovavstva na Krajnskim, posebno zato, ker bi ta gospod, kar — na priliko — šolske bukve vtiče, v svetovavstvu ne bil le dober svetovavec, temuč tudi sam tako izverstin pisavec, de jih na celim Slovenskim ni ravno veliko enacih. Vred. Novic.

³⁾ Le iz takih mož, ki imajo glavo in serce, naj bodo duhovni ali ne, učitelji ali ne, se morajo šolski svetvavci izbirati; zakaj ako se možje, ktere hvaliti bi g. odgovornik vtegnil pripravljen biti, v šolski zbor denejo, je boljši, de ga Slovenci nikdar ne dožive. Vred.

⁴⁾ Častiti g. odgovornik sam tega v svojim odgovoru ne taji. Vred.

⁵⁾ Zakaj pa g. odgovornik odkrito in na ravnost ne reče: Ni res, de bi mi slovensko mladost po nemško učili? Vred.

⁶⁾ Kaj si pač misli g. odgovornik pod besedo ultra Sloveni? Slovencu mora za Bogam (in g. ☼ se ravno čez to pritoži, de se sveta vera za sredstvo učenja nemšine rabi) narsvetejši biti slovenska domovina in narodnost, vse drugo na tem svetu mu mora za tema dvema biti. Vred.

⁷⁾ Mimogrede opomnimo, de se tudi pričejoč odgovor, kjer se od šem itd. bere, duhovnu posebno pristojniga ne kaže. Vred.

⁸⁾ Hvala Vam! de sami spoznate. Vred.

⁹⁾ Tu gre zahvala le dobrim slovenskim glavicam. De tega, kar po nemško odgovarjajo, nič ali saj dobro ne razumejo, je častiti g. odgovornik sam priterdil, in tudi nihče pošten odreči ne more. Ali je pa tako učenje fantiču v prid, in ima mar dosti veči ceno, kakor posnemanje človeških glasov s kakšno govorno masino, od ktere smo že včasih brali? Vred.

¹⁰⁾ Škoda, de nam častit. g. odgovornik ni razložil, ali saj omenil teh postav, ki toliko enakopravnosti okljubujejo! Tudi še moramo opomniti, de je ta odgovor Lloydovim dopisaču H. C. iz Ljubljane tako dopadel, de ga je hitel prestaviti in na Dunaj poslati. Velika čast! Vred.

Odperto pismice Slovenii (poslano). Ker sim prepričan, da se za vsaki stan, bodi si gosposki al kmečki enako poteguješ, tak Ti hočem na znanje dati, kar se je z mano v poprejšnjemu, in v temu letu godilo.

Na svetiga Miklavža dan poprejšniga leta me je dal gospod komisar Ogrinc v ječo zapreti, brez da bi bilo spričano, da sim kaj pregrešil, in me je tri dni v ječi pustil, brez da bi me bil zaslusal, tretji dan se le se mu je poljubilo, me iz ječe izpustiti, in nisim vedel, zakaj da sim bil zapert. — V novi ustavi sim bral, da je vsakimu državljaniu torej tudi kmetu osebna svoboda zagotovljena; naš komisar pa ne ve, kaj de je svoboda, ker uboziga kmeta kakor hudo zvir zapira. —

Mi kmetje smo mislili, de imamo za naprej tudi pravico divjo žival loviti, zavoljo tega sva z enim mojih tovaršev, dvema lovčama, ki sta po naši gmajni s puškami na ramah hodila, puške vzela. Komisar Ogrinc je nas dal potem 30. dan Grudna poprejšniga leta zapreti, in me je koj drugi dan zaslusal; jaz sim mu svojo pregreho obstal, in sim mu tudi obljubil, da bodem puško komisarju odrajal.

Če sim ravno zabiti kmet, vonder mislim, de gospod komisar ni imel pravice me zapreti, ker sim radovoljno v pisarnico prišel, in ker sim gruntar, kateri zavoljo majhne pregrehe ne bode pobegnil. Gospod komisar ni moje besede poslušal in je rekel, da bodem tako dolgo zapert, dokler ne bodem puške prinesil.

Še človek teleče pameti lahko prevdari, de zapert človek ni v stani reči prinesiti, kajti je dve uri dalje od ječe skrita, gospod komisar pa še tega ni pomislil, in me je 11 dni v ječi pustil, 11. dan mu je še le v glavo padlo, me iz ječe izpustiti, pa še takrat sim mu mogel 5 goldinarjev zastaviti, da bodem puško nazaj prinesel, katero sim tudi prinesel in komisarju izročil.

Gospod komisar ima Žužemski lov v najemu in lovci, katerim smo puške vzeli, so bili v službi gospoda komisarja, puške pa, katere smo lovčam vzeli, so bile komisarjeve.

Dolžnost komisarjeva je bila, me zaslišati, in ker sim vse obstal, kaznovati, pa ne 11 dni nepostavno v ječi zapertiga imeti, tudi mislim, da ni imel komisar pravice me zapreti, ker nobeden v svoji reči soditi ne sme.

Vprašam Te ljuba Slovenija, al poterdiš ravnanje našiga komisarja, če Ti še nadalje povem, da me je zadnjič iz samiga sovraštva pri rekrutirngi, če sim ravno nepogojno od vojašine rešen, med nepogojno k vojašini zavezane vtaknil. —

Po takim nepostavnim ravnanju bi mogli tudi duhovni, sodniki in drugi nepogojno od vojašine rešeni belo sukno nositi, ako bi se enim ali družimu komisarju poljubilo, njih med nepogojno k vojašini zavezane vrediti. —

Vprašam Te še enkrat, ne zasluži komisar Ogrinc, da bi mu gosposke slovo dale, ker za nobene postave ne mara, in le po svoji termi nepostavno ravna. *) —

Iz Trebanskiga kantona na Dolenskim.
Janez Gregorčič.

* Novice herv. dalm. slav. pišejo: Na Bansko svetovavstvo je prišlo te dni slovensko pismo od Ljubljanskiga mestniga magistrata, kar je lep dokaz, kako naši bratje Slovenci napredujejo. — Ali to pismo nam je ob enim tudi lep dokaz neznanosti, ktera se na neki pošti znajde. Na pismu je bil nadpis: „Slavnomu banskomu veču.“ To je hotel neki poštar prestaviti v nemški jezik, de bodo drugi vedli, komu je to pismo namenjeno, ter napiše pod slavjanski nadpis: „Slovenischer Verein in Agram.“

„Lloyd piše: Dunaj 18. Aprila. Nemški narodni zbor je prijel ustavo, po kateri se imeniten del avstrijskiga cesarstva, v katerim prebivajo Nemci in tudi Nenemci, Nemci prida.

*) Če je res temu tako, gotovo. Vred.

On je sklenil, de ima novo državo Cesar vladati. Dedišno čast nemškiga cesarja je izročil rodovini Hohenzollern. Zadnjič je izrekel, de ta ustava vse neodrekljivo veže, in de torej nobeniga pogovarjanja z nemškimi vladarstvi treba ni.

Nemška ustava loči torej nemsko Austrijo od nenemske Austrije. Ona postavi Dunaj, poglavitno mesto našiga cesarstva pod žezlo vladarja, kateri ima svoj sedež v Berlinu. Ona stori iz Cesarja Franca Jožefa vazala kralja Friederika Vilhelma IV. Ona nas pripelje v ozko zvezo z Limburgam in Šlezvik-Holstejn, med tem ko mejne kole zabije na sredi Donave, pri Lajti in Moravi. Obrekavci Slovincov, to berite, položite desnico na persi, in povejte, če imate vest; kdo zamore reči, de je ravno to, kar zdaj ministerški časopis spozna, že lansko leto mesca Sušca in Aprila govoril, razširjal, opominjal, med tem ko ste vi nemško bandero razvijali? Ali niso bili to Slovenci in zlasti Slovenske družtva na Dunaju, v Gradcu, v Ljubljani? Slovenci smo ostali stanovitno enih misli!

* G. Lašan piše iz Frankobroda, de si ne pusti od (8) ministrov predpisovati, kdaj ima domu iti, de bo marveč svoje (7) volivce za to prašal.

x—y. Pretečeni teden bi se bila kmalo velika nesreča v Ljubljani pripetila — ali Bog nam je prizanesel. — V Ljubljanskim nemških novicah namreč so bile neke dogodbe, ki Parmo zadevajo, pod naslovom: Sardinsko kraljestvo natisnjene in ta nedolžna pomota so neki gospodje berž Bog kakim naklepam pripisovali.

Hervaska in slavonska dežela.

„Agramer Zeitung“ piše: Sliši se, de je ministertvo sklenilo, serbsko vojvodstvo v versto samostojnih kronskih dežel prijeti in tudi nekatere reči v dani ustavi premeniti, ktere jugoslavjanske dežele poprejšne ogerske kro- ne zadevajo.

Serbska vojvodina.

Novica se poterdi, de je Stratimirovič na šajkaški zemlji Magjare čisto potolkel in razginal. Serbska vojska se je zbrala v občinah Vilovo, Mošerin in Titel. Perčel se je s svojo trumo bližal Vilovu. — 13. t. m. ob 2 se začene Stratimirovič na Magjare iz mošorinske in vilovske strani. Boj je bil vroč. Za 8 ur so bili Magjari povsod pobiti. So obrnili ledja ter so se raztekli na tri strani. Zgubili so več sto mertvih, Serbi imajo le 13 mertvih in 40 ranjenih. „Lloyd“ oznani to dogodbo ter pristavi, de je žalostno, de 8000 cesarskih vojakov (pod Albertam Nužanam) tega storiti ni moglo, kar je serbski vodja z dobrovoljci na ravnost storil, in de se ima tak vodja ki je čast c. k. armade omadežval, na dogovor poklicati.

Česka dežela.

Iz Prage 18. t. m. Na čast rojstva Ferdinanda Dobrotljiviga je sklenilo mestno svetvavstvo razsvetliti svetovavnico, kar je je tudi razglasilo. Berž na to je pa izdano bilo oznanilo grofa Brandisa, de se Nj. V. zahvali za to vdanost, zavoljo težkih časov pa želi, de bi se to opustilo.

Vendar je bila Praga prav slavno razsvetljena, sosebno obilo in lepo pa meščanska beseda in svetvavnica. Slovanska Lipa je imela primerne transparente. Nismo prijatli golih svečanost, ali takrat smo vpili iz polniga gerla Slava temu, ki je dal narodam nazaj njih pravice. To naj pokaže, de je močnejši kot vse duh časa. (Nov. Slov. L.)

18. t. m. je prišla v Prago nadvojvodinja Sofia, mati sedajnega cesarja, njega mlajši bratje in pa nadvojvoda Ludvik. Na Cesarja Franca Jožefa so se Pražani tudi zanašali, ki pa peršel ni.

Narodna Pražka straža je sklenila Radec- kimu na čast spominik v mestu postaviti.

Dr. Rieger je šel čez Frankfurt v Pariz.

Moravia in Silezia.

Družba sv. Cirila in Metuda se lepo širi na Moravskim. V velikim zboru 17. t. m. so se družbine postave prenaledile. Natisnemo tukaj naslednje razdelke:

I. Ta družba ima namen, omikati ljudstvo na Moravskim, kar doseči skuša z izdajanjem bukev, časopisov in umetlnih del, z ustanovljenjem knjižnic, bravnic, naravopisnih in umetlnih zbirk.

II. Udje družbe in njih dolžnosti. Udje družbe so: ustanovitelji, delavni in pripomagajoči udje.

a) Ustanovitelj postane, kdor 100 gold. ali na enkrat ali delama narmanj 10 gold. na leto v 10 letih položi.

b) Delavni ud postane, kdor vsako leto 5 gold. plača, ali kdor se od odbora zavoljo zaslug sprejme kot ud družbe.

c) Pripomagajoči ud postane, kdor vsako leto 2 gold. odraja.

III. Kaj podaja družba svojim udam?

1. Slednji ud družbe brez razločka ima pravico deležnosti pri očitnih posvetih, delati predloge in glasovati.

2. Ustanovitelji in delavni udje dobe knjige in druge dela od družbe izdane zastonj; pripomagajoči udje pa za dober, od odbora odmerjen, kup. i. t. d.

Ogerska dežela.

„Slovenski Pozornik“ piše: Te dni so nas obsipali z dopisi iz vseh strani Slovaške dežele, ki vsakiga zvestiga Avstrijana in Slavjana z žalostjo napolniti morajo. O, hudo je na Slovaškem, de hujši v času narveči slave madjarstva lanskiga leta ni bilo. Uradi županijski so s košutovim duham navdani; tlačenje na verne Slovake od te strani je veliko; ali naše dobro ljudstvo se bojuje, terpi in upa, de iz milosti božje pridejo enkrat boljši časi. Hujši nam ne more biti, kakor do zdaj! Na dokaz tega podamo nekoliko iz teh dopisov:

Modra 11. t. m. Ravno smo dobili pismo iz Zay-Uhrovca, de je te dni k tamošnjemu učitelju, očetu našiga Stura prišel uradnik L—y rekoč: de preiše: če nima pisem od svojiga sinu, ker de je na kneza Vindišgreča pritožba zoper Stura in Hurbana prišla, de cummunismus razširjata.

Velki Honth. 6. t. m. Prevzetnost županijskih uradnikov je že narviksi stopnjo dosegla, de Slovake še hujši kot poprej zatirajo. Tu imate primer. Gosp. fajmošter v B—ah, čisto slovaški vasi, je poslal slovaški prijemni list na urad.

Na to ga je županijski uradnik P—y z pismam osramotil in mu z ječo žugal kakor panslavistu. O Bog! ali je to naša enakopravnost?

Iz Šariša 10. t. m. Ti dnovi so bili za naše dobrovoljce zlo vroči, zakaj iz vseh strani so vrel Madjari na Prešov, od Slovakov pod Bloudkam obseden. Košice in Levoča so bile že pred tednam v madjarskih rokah.

Dolgo časa so se Slovaki trdno deržali, ali v velko Saboto so vderli Madjari z 4 štuki na enkrat od Levoče in od Košic na Prešov, tako de so se naši kile eniga štuka imeli niso do Bardejova vmakniti mogli. Tode v kratkim pride nam pomoč; prednja straža pod generalam Voglam je že ogersko mejo prestopila.

Ptuje dežele.

V Florenci je ljudstvo diktatorja Guerazzi pregnalo in zopet postavno oblast nadvojvoda toskanskiga spoznalo in ustanovilo.

Genova je čisto podveržena zopet pod oblast sardinskiga kralja.

Frankobrod na Majnu. 24 nemških vladarstev (Baden, Hessen-Darmstadt, Kurhessen in druge male) je izreklo zadovoljnost z sklepam nemškiga zbora, kakor tudi s tem, de hoče Pruski kralj na čelo nemske zvezne države stopiti.

Več avstrijskih poslancov je sklenilo v Frankobrodu ostati in na boljši vreme v narodnim zboru čakati. Nekaj se jih je pa vendar našimu ministertvu podverglo, in sklenilo, odstopiti in odstop zboru naznaniti.

V Šlezvik-Holstejnu nemško orožje dobro napreduje in Danci se povsod vmikvajo.

Nepolitiški del.

Rojakom.

Ko novino obdeluje,
Mnogo preterpi ratar,
Roka žuljev zatekuje,
Čelo taja vroči žar.

Marsikaki tern ga rani,
Marsikaki prasne berst,
Preden gojzdi so pregnani,
Preden germ se ogne čerst.

Marsikrat otare lica,
Mnogo roka plug verti,
Preden upno zerna klica
V mehki brazdi zeleni.

Vendar delati ne neha,
Trud ne straši ga, ne žar;
Dan na dan se marno peha
In priganja volov par.

Leta voz se urno giblje —
Glej! ko pride spet serpan,
Zlata se pšenica ziblje,
Kjer je pred bil ternja stan.

Zdaj z ženico pregleduje
Blagonosni žita val,
Radost mu serec vzdiguje,
Mu zalije truda žal.

In še pozni vnuk ga slavi,
Rad od deda govori,
Rože na gomilo stavi,
Duši sveti raj želi.

Ko napoči čas pomladi,
Zapusti bučela panj,
Najti medne zelenjadi
Preletava hrib in plan.

Malo trave je po trati,
Redek se še kaže cvet,
Ojstre burje se je bati,
Še iz dolov žuga led.

Ona pa, za svoje vneta,
Se težave ne boji;
Po resici urno leta,
Pridno bere slad sterdi.

In doma sestrice krepí.
Slabe oživljuje z njo —
In ko pride traven lepí,
Jo že ves spremljava roj.

Roj, od nje oteti glada
Z njo po cvetju zdaj šumi,
Znaša vkup poteke slada,
Glasno hvalo jej buči.

Pusto naše domovine
Širi dušno se polje,
Mnoge čakajo novine
In ratarjev hrepené.

Manjka domorodne piče,
Vlastnih virov grešamo;
Mladi zarod milo kliče —
Kdo ga sliši vsmiljeno?

Dragi bratje in rojaki,
Sini slavne matere!
Zgrábimo orodje vsaki,
Truda ne strašimo se!

Pasti morajo zavire,
Plašno zginiti v pobeg,
Kakor germ pod ostjo skire,
Kot pred solnčnim žarom sneg.

Težko je sicer začetje,
Naj bolj peče prvi trud;
Vse pak zmaga prizadetje,
Vsili vse poguma čut.

In nobena noč imena
Rodomila ne vtamni,
Večna bode Samu cena,
Vekomá Prešern živi.

Podgorski.

Knjiga splošnih deržavljanskih postav.

§. 239.

Obrajti se morajo na vsako leto alj naj pozneje v dveh mescih po njega izteku z vsemi potrebnimi skazali varstvin sodnici izročiti. V

teh obrajtih se morajo prijem in izdavek, ostanek ali pomanjšanje istenge natanjko zaznamovati. Ako premoženje maloletnega kupčijo obseže, se ima sodnica z predloženo poverjeno sklenitvijo obrajta, ali s tako imenovano bilanco, zadovoljiti, in taisto skrivno imeti. Proti varhu, ki v odločenim času obrajt položiti opusti, se je okolišnam primernih pravnih silnih sredstev poslužiti.

§. 240.

Če maloleten v različnih deželah nepremakljivo blago posestva, česar oskerbnistvo je enimu samimu varhu zaupano, mora varh za vsako deželo poseben obrajt peljati in ondašnji oblasti predložiti: vender mu je prosto v prid maloletniga ostanek v eni deželi ležega premoženja, v drugi deželi porabiti.

§. 241.

Varstvin sodnica je zavezana obrajte varha po posebnih predpisih od oseb v obrajtu znajdenih in umetnih pregledati in popraviti dati, in odkaz čez nje varhu naznaniti.

§. 242.

Če se je v obrajtih kaj pozabilo ali kakoršna koli druga pomota zgodila, ne more ne varhu ne maloletnemu v škodo biti.

§. 243.

Maloletni ne zamore ne kakor tožnik ne kakor toženc pred sodnico priti; njega mora varh ali sam namestirati ali po drugimu namestiti dati.

§. 244.

Maloletni ima sicer pravico z perpušenimi deli brez pripomočka svojiga varha, sebi kaj pridobiti; vender pa brez pterjenja varstva ne zamore ne kaj svojiga oddati, ne kakšne dolžnosti na se vzeti.

§. 245.

Sosebno ne zamorejo maloletni brez dovoljenja varstva nobeniga veljavniga zakona skleniti. (§. 49—51.)

§. 246.

Ako se je maloleten tudi brez dovoljenja svojiga varha k službi zavezal, ga varh brez važniga vzroka pred postavno ali pogojeno dobo ne more nazaj poklicati; z tem kar si na ta ali drugi način z svojim pridam pridobi, kakor tudi z listimi rečmi, ki so mu po doseženi dorašenosti k njegovi rabi izročene bile, zamore prosto ravnati, in se zavezati.

§. 247.

Maloletnemu, ki je dvajseto leto življenja izpolnil, zamore vikši varstvo čisti ostanek njegovih dohodkov v lastno prosto oskerbovanje prepustiti. Zastran tega njegovimu oskerbovanju zaupaniga zneska ima pravico se iz lastne moči zavezati.

§. 248.

Maloletni, ki se po izpolnjenim dvajsetim letu pri kakim opraviu polnoletniga dela, je za vso škodo odgovoren, če drugi del pred sklenitvijo opraviu ni mogel še le zastran resnice tega terdenja poprasovati. Sploh je on tudi v obziru na druge prepovedane djanja in škodo s svojim pregrešenjem napravljeno s svojo osebo in s svojim premoženjem odgovoren.

§. 249.

Varstvo konca popolnoma s smertjo maloletniga. Če pa varh umerje ali se odstavi; se mora po predpisu postave (§. 198 ino 199) drugi postaviti.

§. 250.

Varstvo konča tudi, če oče, nekaj časa zadržano rabo svoje oblasti zopet prevzame (§. 196.)

§. 251.

Varstvo včasne tudi berž, ko je varvanec polnoletnost dosegel. Vender zamore varstvin sodnica na prošnjo ali na zaslišanje varha in zlahtnikov, zavoljo slabosti telesa ali duha varvanca zavoljo zapravljenosti ali zavoljo drugih važnih vzrokov, nadaljevanje varstva, za daljši in neodmerjeni čas, vkazati. Ta vkaz se mora pa v primerni dobi pred doseženo polnoletnostjo javno oznaniti.

§. 252.

Maloletnemu, ki je dvajseto leto izpolnil, zamore varstvin sodnica po zadoblenim nasvetu varha in po okolišinah tudi naj bližnjih zlahtnikov spregled starosti dovoliti, in za polnoletniga ga izreči. Če oblast maloletnemu opravo kupčije ali obertnije dopusti, je s tem ob enim za polnoletniga spoznan. Izrečenje polnoletnosti ima popolnoma enako pravno moč s doseženo pravo polnoletnostjo.

§. 253.

Odstavljenje varha sklne sodnica v nekterih primerlejih uradno, v drugih, če se za taisto prosi.

§. 254.

Varh mora uradno odstavljen biti, če varstvo proti dolžnosti oskersbuje; če je za nepravniga spoznan, ali če se pri njem taki zadržki pokažejo, kateri bi ga bili po postavi od prevzetja varstva izločili.

§. 255.

Če se mati, ki ima varstvo čez svojiga otroka, zopet omoži, mora to ona sama, ali sovarh varstvin sodnici naznaniti v presojenje, ali se ji ima nadaljevanje varstva dovoliti ali ne.

§. 256.

Če sta zapustnik ali sodnica varha le za kaki čas postavila, ali ga na kaki zaznamvan prigodek izločila, se mora taisti odstaviti, kakor hitro je ta čas pretekla, ali se zaznamvan primerlej zgodil.

§. 257.

Če v dobi varstva taki vzroki nastopijo, ki bi bili varha po postavi od prevzetja tistiga oprostil ali izločili, ima on v prvem primerleju pravico v zadnjim pa dolžnost za odstavljenje prositi.

§. 258.

Varhu, kterimu je bilo varstvo kakor dozdavnimu naj bližnjimu zlahtniku maloletniga naloženo, je prosto poznej najdeniga bližnjiga in pripravniga zlahtnika na svoje mesto nasvetovati: bližji zlahtnik pa namu nobene pravice terjati, če bi mu manj bližni zlahtnik že nastopljeno varstvo prepustil; drugači ko bi bil pred zadržan, se oglasiti.

§. 259.

Mati ali brat zamoreta, če sta ob času postavljeniga varstva še maloletna bila, po doseženi polnoletnosti se za varstvo potegniti. Tudi je vsakimu zlahtniku prosto, če je sodnica nezlahtnika k varstvu poklicala, se med enim letam za prevzetje varstva oglasiti.

§. 260.

Ako se maloletna omoži, prevdari sodnica ali se ima oskerbnistvo zakonskimu družetu prepustiti (§. 175.)

§. 261.

Varh zamore pravilama le konec varstviniga leta, po tem, ko je njegov naslednik opravnistvo premoženja redno prevzel, od varstva odstopiti. Če pa sodnica za varnost osebe ali premoženja potrebno prevede, mu taisto berž odvzeti zamore.

§. 262.

Varh je zavezan nar dalj v dveh mescih po dokončanem varstvu, končni obrajt sodnici podati in dobi od taiste, po spoznanu pravosti pismo čez pošteno in redno opravljanje svojiga vrada. To pismo ga pa od dolžnosti iz kakiga poznej razodetiga goljufniga djanja ne odveže.

§. 263.

Na konec varstva je dolžnost varha, premoženje polnoletnimu ali novimu varhu proti prijemnim listu izročiti in to sodnici skazati. Napravljene zaznamnik premoženja in pterjeni letni obrajti so vodilo pri tacih izročbah.

§. 264.

Sploh ima varh le za svoje zadolženje in ne tudi za zadolženje svojih podložnih odgovoren biti. Če je pa vedama nepripravne osebe v službo vzel, če je take obdržal, ali če ni silil na povračilo od njih napravljene škode, je tudi zastran te nemarljivosti odgovoren.

§. 265.

Tudi varstvin sodnica, ki je svoj vrad v škodo maloletniga zancemarila, je za to odgovorna, in če drugih sredstev za povračilo ni, škodo poverniti zavezana.

§. 266.

Marljivim varham zamore sodnica iz prihranjenih dokodkov primerno letno plačilo pripoznati; vender ne sme to plačilo nikoli več kot pet od sto čistih dohodkov znesti in naj vikši štiri tisuč goldinarjev na leto doseči.

* Zastran heksametra, kteriga v zboru o Slovenskim pravopisu (list. 30. Slov.) Kroparski poslanec izreče, nam je poslal neki g. Kropčan naslednjo versto:

Ni res temu tako, pri nas pravimo: voda — ne loda.